

BESZÉLGETÉS **GY. SZABÓ BÉLA** ÖRÖKSÉGÉRŐL A HAGYATÉK KOLOZSVÁRI GONDOZÓJÁVAL, FERENCZY MIKLÓS REFORMÁTUS LELKÉSSZEL

Akiről Jézus lábát „mintázták”

folytatás az **1.** oldalról

Tény, hogy olyan ember volt, aki akkor is dolgozott, amikor vendéget fogadott. Ült az asztalánál, rajzolt vagy metszett és közben beszélgetett. Rengeteget dolgozott. Egyetlen kikapcsolódása a sakk volt, különböző bajnokságokon is részt vett. Amikor erről beszélgettünk, mégis lelkiismeret-furdalása volt. Azt szokta mondani, ha nem sakkozna, sokkal többet adózna a művészeteknek. Feszés program szerint élt, korán kelt és sokat dolgozott. Másrészt nagylelkű emberként ismerték, aki igyekezett mindenkin segíteni. Az árvizeket és a földrengést követő időszakban sok károsultnak küldött pénzdórmányt. Tanítóként dolgozó nyárádszentbenedeki nagyapám a hatvanas években azzal a kézzel kereste meg, hogy van a falujában egy tehetséges cigánygyerek, akit taníttatni kellene, de a szülőknek nincs rá pénzük. Gy. Szabó havi rendszerességgel támogatta a gyerek iskoláztatását az érettségig.

Hogyan lett Gy. Szabó Béla legközelebbi hozzátartozója?

Először 1956-ban találkoztam vele kisgyerekként nagyapámék nyárárdmenti házában, akik aranylakodalmukat ülték. Régi családi barátságot ápoltak Gy. Szabóval. Éppen egy kínai tanulmányútról tért haza, úgy látogatót meg bennünket. Nekem emlékezetes kirakós játékot hozott ajándékba. Amikor Kolozsvárra kerültem nagynénémhez, egyre több időt töltöttem a társaságában, egyetemistaként pedig nála laktam a Bolyai utcában. Amikor elutazott, a lakást és a műtermet a gondjaimra bízta. És így volt ez később is, amikor pusztakamarási lelkeszként szolgáltam, vagy 1982 után visszakerültem Kolozsvárra. Testamentumában úgy hagyakozott, hogy halála után a lakása emlékházként is működhessen. E kérésének tettünk eleget az elmúlt 35 esztendőben. A szobákban alkotásai és személyes tárgyai segítségével igyekszünk bemutatni szerzteágazó munkásságát. Fiatal éveim alatt annyi jószágot kaptam tőle, amivel egy életre lekötöztünk. Három gyerekünket is úgy neveltük, hogy e hatalmas örökséget tovább kell vinni. Meggyőződésem, hogy hosszú évtizedek múltán is lesznek rajongói utánozhatatlan stílusú fametszeteinek és festményeinek.

A szobákban sok olajfestményt látok, amelyek viszont nem annyira ismertek. A grafikus mennyire szeretett festeni?

Gy. Szabó Béla munka közben az 1970-es években, Kolozsváron

A festészetet is szerette, de nem tartotta magát festőnek. Festményeit soha nem állította ki. Kevesen tudták róla, hogy rendszeresen fest. Mintegy 150 olajfestményt hagyott hátra. Halála után ráámáztuk be, egy ládában tartotta elzárva őket. E képeken is azt érzékelem, hogy állandóan kísérletezett, kihívásnak tekintette a szín- és formavilágot. Festményeinek annyira élénk és erőteljes színvilága van,

→ A festészetet is nagyon szerette, de nem tartotta magát festőnek. Festményeit soha nem állította ki, amíg élt. Kevesen tudták róla, hogy rendszeresen fest. Mintegy 150 olajfestményt hagyott hátra.

hogy képeim egyszerre érzem a festőművészt és a vonalvezetésében elmélyülő grafikust. Festményeit nem akarta mutatni, mert ízig-vérig grafi kusnak tartotta magát. Meggyőződésem, egyirányú képzőművészeti elköteleződése a javára szolgált. Grafikus munkássága olyan széles skálán mozog – a meseillusztrációtól a tájképekig és a portréábrázolásig –, hogy a 20. század legjelentősebb grafikusai közé tudnám sorolni. Munkásságát nemzetközi szaktekintélyek is elismerték, amerre kiállításaival megfordult Európában, Ázsiában vagy az amerikai kontinens több országában.

Mire emlékszik legszívesebben a nevelőapjával fenntartott kapcsolatából?

Mindenekelőtt végtelen szeretetére és jószágára. Amikor Ferenczy Júlia nagynénémnél laktam, és Gy. Szabó napi rendszerességgel betért hozzánk, amíg délben elkészült az ebéd, gyakran álltam

modellt neki. Amikor 1963-ban és 64-ben a Dante-sorozatot készítette, ami sok figurális elemet tartalmaz, megkért, hogy bizonyos testrészeket rólam mintázzon meg. A fény és kereszt című részben például a krisztusi láb az enyém. Lefektetett az ágyra olyan szögben, ami neki megfelelő volt, és megrajzolta a lábaim vonalait. De modellt álltam a Hajóhintázók című fametszetéhez is. Fölmászott egy háromméteres létra tetejébe, én pedig a létra aljában két felmosó bottal kellett mimélnem, ahogy a hintát lököm. Sok ilyen pózt alakítottam, úgyhogy több metszetben is magamra ismerem. Sokszor elvitt terepre is. Az Utunk irodalmi hetilap rendszeresen közölte az alkotásait, így kiszállásaihoz megkapta a szerkesztőségi kocsit. Sokfelé elvitt a környékre, hogy segítsek. Egy érdekes emlék: amikor a kolozsvári Széchenyi téri piacot rajzolta, az előtérben egy közsörűs dolgozott. A szaki a szemem sarkából időnként rápillantott a művészre, és amikor meglátta a végeredményt, felkiáltott: a fene a tíz körmet, milyen ügyesen csinálja! Gy. Szabó úgy emlékezett a jelenetre, mint élete fontos eseményére, amikor egy szakítól kapta a legjobb kritikáját.

A kommunizmus éveiben vált igazán ismert és közkedvelt képzőművésszé. Anyagilag hogyan boldogult?

Népszerű művész volt, akitől sokan vásároltak. Ő az alkotásnak élt. Soha nem nősült meg, és tanári állást sem vállalt. Mivel rengeteget dolgozott, nagy választékkal rendelkezett a hozzá betérő műkedvelők számára. Azért is kedvelték, mert a hatvanas és hetvenes évek kispénzü értelmiségi rétegének részletre is adott grafi kaiból. Fametszeteiről készült levonatai viszonylag olcsóak voltak, másrészt elég sokat aján-

GY. SZABÓ BÉLA GRAFIKÁJA

A művész jellegzetes székelyföldi tájbrázolása

dékba adott. Legnagyobb méretű és legdrágább alkotásai akkoriban 1500 lej körül mozogtak, de grafi kái többségét pár száz lejért lehetett megvásárolni. Minket bízott meg a „pénzbehajtással”, így jól ismertem azokat, akik részletre vásároltak tőle műalkotásokat. Emlékszem, volt olyan egyetemi tanár, aki ezer lejre vásárolt, és több éven át havi 15-20 lejes részletekben törlesztette tartozását. Gy. Szabó jószívű ember volt: előfordult, hogy az ügyfelei nem tudtak fizetni, így a hátralékot átadtuk a következő hónapra... Szerényen, visszafogottan élt, de sokat utazott a nagyvilágban, amit rajzokban és úti beszámolóiban idézett fel. Hogy mennyire volt anyagilag megbecsült művész? Erre halála után jöttem rá, amikor megtaláltuk azokat a kézzel írott, adós leveleket, amelyek alapján pénzbeli kölcsönt juttatott az ismerőseinek. 1985 késő őszén 200 ezer régi lejtel tartoztak neki, ami a kommunista-rendszerben igen jelentős összegnek számított.

Manapság milyen az értéke Gy. Szabó Béla alkotásainak?

Csak kivételes esetekben adunk el a hagyatékból. Egyrészt, amikor az emlékházként is működő szobák felújítására kellett a pénz, másrészt olyan esetekben, amikor valaki nagyon ragaszkodik hozzá, hogy egy-egy alkotását megvásárolja, mert szereti Gy. Szabó művészetét. A teljes hagyatéknak eszmei értéke óriási, mi

rendelkezünk a mintegy 1300 fametszet eredeti dúcaival is. Képzőművészeti aukción nemrég 1100 euróért kelt el a Fekete fenyő című grafi kája. Korábban két olajfestményét ajánlottam fel a szamosújvári Téka Alapítvány szörványiskolájának megsegítésére. Egyik festményét 4600 euróért vásárolta meg egy kolozsvári magyar üzletember.

Nagynénjének, Ferenczy Júlia hagyatékának mi lett a sorsa?

Néném Imre bátyámra testálta a festményeit, ő viszont tart attól, hogy az értékes képzőművészeti hagyatékat megnyissa a nagyközönség előtt. Én más véleményem vagyok: az alkotásokat közkinccsé kell tenni. Tőlem is megkérdezték, nem félek-e attól, hogy betörnek a második emeleti lakásba. Az ablakokra tettünk ugyan vasrácsot, de azt válaszoltam: ezt az értékes hagyatékat nem a rács, hanem ennél sokkal hatalmas erő, az Úristen védi.

Nyugdíjas éveimre nincs nagyobb áldás, mint a hihetetlenül gazdag Gy. Szabó-örökséget rendezni, és kiállításokkal meglepni rajongótáborát. Mostanában 10-12 helyen mintegy 300 munkája van folyamatosan kiállítva. Olyan alkotásokat is igyekszem bemutatni, amelyeket még soha nem láthatott a közönség. Örülök, ha a szakmabelieket is meglepetések érik, amikor Gy. Szabó eddig ismeretlen hitt alkotásaival találkozhatnak.

Erdélyi Napló

Megjelenik minden csütörtökön.
Kiadó: Príma Press Kft.
535600 Székelyudvarhely,
Bethlen Gábor u. 55.
tel.: 0266-218361
ISSN: 1223-1223

Felelős szerkesztő: Makkay József

Ügyvezető: Nemes László

Lapszerkesztők: Nánó Csaba, Somogyi Botond

Főmunkatársak: Borbély Zsolt Attila, Csermák Zoltán, Sütő Éva

Hetilapunk a Krónika és a Székelyhon napilapok csütörtöki lapszámában jelenik meg.

- Az (X)-szignóval ellátott szövegek fizetett reklámok, közlemények.
- A megjelent írások nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét tükrözik!
- Szerkesztőségünk fenntartja a jogot, hogy a beérkezett levelek és másféle írásközléséről döntsön.
- Kéziratokat nem őrzünk meg, és nem küldünk vissza!

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

400027 Kolozsvár, Regele Ferdinand (volt Wesselényi) utca 37. szám, 14. lakrész
tel.: 0264-705205, 0264-705215
e-mail cím: office@erdelyinaplo.ro

Honlap: www.erdelyinaplo.ro
Hirdetésfelvétel és terjesztés a fenti címen hétköznap 8–16 óra között.